

Наккында” канунун kabulü, ipotek ilişkilerini düzenlemek için mevcut mevzuatta değışiklik ve eklemelerin yapılması ve Devlet İpotek Menkul Kıymetler GMC’sinin koşulsuz likiditesinin verilmesi, dolaşımı ve durumunu düzenleyen düzenlemelerin geliştirilmesi. Bu nedenle, çarpan etkisinin “lansmanı” yoluyla kapsamlı bir kendi kendini finanse eden ipotek kredisi modelinin tanıtılması, Kırgızistan’da sermaye piyasasının, ticari bankaların, kurumsal yatırımcıların, konut piyasasının ve altyapısının daha da geliştirilmesi için bir itici güç olacaktır.

Kaynaklar

1. Kazakov A. Amerikan yüksek faizli kredi krizi ve bunun Rusya piyasasına etkisi // Menkul kıymetler piyasası. - 2008. - Sayı 4 (357)
2. 2 age 3 www.nbkr.kg
3. Mortgage kredisi sorunları // İş ortamı. - 2008. - 12 Mart.
4. Kosareva N. ABD’deki Mortgage Krizi: Sebepler ve Dersler // Menkul Kıymetler Piyasası. - 2008. - No. 3 (354).
5. 2 Kosareva N. Kararnamesi. op.

УДК:364.662(575.2)
DOI 10.35254/bhu/2022.62.7

Укуева А. А.,
Шаимбетова Ж. К.,
К. Карасаев атындагы БМУ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНДАГЫ ЖАКЫРЧЫЛЫКТЫН РЕГИОНАЛДЫК ӨЗГӨЧӨЛҮКТӨРҮ

Кыскача мазмуну

Макалада аймактагы калктын жакырчылык деңгээлине баа берилген, аймактардын ортосундагы жана региондордун ичиндеги жакырчылыктын деңгээлиндеги айырмачылыктар каралат, социалдык-экономикалык теңсиздикти өлчөөдөгү ар кандай ыкмалар талданат.

Жакырчылыктын масштабы жана тереңдиги боюнча өлкөнүн региондорунун мүнөздөмөлөрү берилген, аларды өнүктүрүүнүн негизги себептери жана көйгөйлөрү көрсөтүлгөн. Өзгөчө көңүл жакырчылык боюнча эң көйгөйлүү аймактардын социалдык-экономикалык абалына жана өнүгүү келечегине бурулду.

Азыркы учурда калктын жакырчылыгы жана ашкере социалдык теңсиздиги кооптуу факторлор жана коомдук стабилдүүлүккө реалдуу коркунуч болуп саналат, бул изилдөөнүн темасынын актуалдуулугун жаратууда. Кыргызстанда жакырчылык көйгөйлөрүн чечүү приоритеттүү милдеттердин бири болуп саналат. Социалдык коргоо боюнча мамлекеттик саясат майып жарандарга, калктын социалдык аялуу катмарына материалдык колдоо көрсөтүүгө багытталган. [8]

Макала расмий статистиканын негизинде түзүлүп, Кыргызстандагы жакырчылыктын учурдагы абалын талдоодо жакырчылыктын региондук дифференциациясын көрсөтүү негизги милдет болуп саналат.

Түйүндүү сөздөр: аймактык жакырчылык, жакырчылыктын оордугу, аймак, жакырчылык, жашоо деңгээли, экономикалык өсүш, калктын кирешелери, иштеген жакырлар, өтө жакырчылыктын деңгээли, региондук дифференциация.

Укуева А. А.,
Шаимбетова Ж. К.,
БГУ имени К. Карасаева

РЕГИОНАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ БЕДНОСТИ В КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКЕ

Аннотация

В статье представлена оценка уровня бедности населения в регионе, рассмотрены различия в уровне бедности, как между регионами, так и внутри регионов, проанализированы различные подходы измерения социально-экономического неравенства.

Представлена характеристика регионов страны по масштабам и глубине остроты бедности, обозначены основные причины и проблемы их развития. Особое внимание уделялось социально-экономическому положению и перспективам развития самых проблемных в плане бедности территорий. В настоящее время бедность и избыточное социальное неравенство населения представляют собой опасные факторы и реальную угрозу социальной стабильности, обуславли-

вая актуальность темы исследования. [8]

Статья базируется на официальных статистических данных, а основной задачей является выделение региональной дифференциации бедности, при анализе современного состояния бедности в Кыргызстане.

Ключевые слова: региональная бедность, острота бедности, регион, бедность, уровень жизни, экономический рост, доходы населения, работающие бедные, уровень крайней бедности, региональная дифференциация.

*Ukueva A. A.,
Shaimbetova J. K.,
BSU named after K. Karasaev*

REGIONAL FEATURES OF POVERTY IN THE KYRGYZ REPUBLIC

Abstract

The article presents an assessment of the level of poverty of the population in the region, considers the differences in the level of poverty, both between regions and within regions, analyzes various approaches to measuring socio-economic inequality.

The characteristics of the regions of the country in terms of the scale and depth of poverty are presented, the main causes and problems of their development are indicated. Particular attention was paid to the socio-economic situation and development prospects of the most problematic areas in terms of poverty.

At present, poverty and excessive social inequality of the population are dangerous factors and a real threat to social stability, causing the relevance of the research topic. Solving poverty problems in Kyrgyzstan is one of the priority tasks. The state policy on social protection is material for disabled citizens and the socially vulnerable population aimed at providing support.

The article is based on official statistics, and the main task is to highlight the regional differentiation of poverty in the analysis of the current state of poverty in Kyrgyzstan.

Keywords: regional poverty, severity of poverty, region, poverty, standard of living, economic growth, income of the population, working poor, level of extreme poverty, regional differentiation, regional programs, poverty reduction

Калктын турмуш деңгээлин жогорулатуу — социалдык мамлекеттин негизги максаттарынын бири. Жакырчылыкка каршы күрөш бул максатка жетүү үчүн маанилүү багыттардын бири болуп саналат. Цивилизациялык парадигманын контекстинде жакырчылык тигил же бул формада дайыма болгон жана боло берет. Жакырчылык адамдын жашоосун деформациялап, анын бардык жактарына терс таасирин тийгизет. Өнөкөт түргө өтүп, жакырчылык коомдун өнүгүшүнө олуттуу тоскоол болуп калат. Дүйнөлүк тажрыйба көрсөткөндөй, экономикалык жана саясий толкундоолордун мезгилинде жакырчылык тездик менен өнүгүп, социалдык катастрофага алып келиши мүмкүн. Мына ушундан улам бүгүнкү күндө бир катар дүйнөлүк экономикалык кризистердин шартында калктын жакырчылык проблемасы дүйнөлүк коомчулуктун көңүл борборунда турат.[5]

Жакырчылык проблемасы көптөгөн илимдердин түйүнүндө турган азыркы замандын эң татаал социалдык-экономикалык көйгөйлөрүнүн бири. Көптөгөн кесепеттерге алып келген комплекстүү көрүнүш катары жакырчылык социалдык-экономикалык күн тартибиндеги эң актуалдуу темалардын бири болуп саналат жана аны жеңүү үчүн туруктуу мониторингди жана адекваттуу ыкмаларды кабыл алууну талап кылат. Жакырчылыкты жана ачарчылыкты жоюу БУУнун Миң жылдык саммитинде (Нью-Йорк, 2000-жылдын 6-8-сентябрында) [6] жарыяланган жана дүйнөнүн көптөгөн өлкөлөрүндө жакырчылык менен күрөшүү боюнча улуттук пландардын бир бөлүгү катары ишке ашырылган заманбап дүй-

нөнүн башкы максаты болуп саналат, жакырчылыктын экстремалдык формаларын жоюуну да, анын масштабдарын олуттуу түрдө кыскартууну да камсыз кылат.

Кыргызстандын жашоо деңгээлин тынымсыз жогорулатуу жана жакырчылыкты жеңүү мамлекеттин бүткүл экономикалык, финансылык жана социалдык саясатынын негизги приоритети, өлкөдө жүргүзүлүп жаткан реформалардын түпкү максаты катары алдыга коюлган.

Республиканын калкынын жарымынан көбүн каптаган массалык жакырчылыкты жоюу узак мөөнөттүү стратегиялык милдет болуп саналат, аны чечүү реформалардын ийгилигине жана узак мөөнөттүү пландын негизги максаттарына жетүүсүнө жараша өлкөнүн социалдык-экономикалык өнүгүшү болот.

Кыргызстанда жакырчылыкты кыскартуунун негизги өбөлгөлөрү болуп экономикалык кризистен чыгуу, реформаларды тереңдетүү жана экономикалык өсүш үчүн шарттарды түзүү саналат.

Демек, жакырчылык менен күрөшүү саясаты биринчи кезекте экономикалык туруктуулукту сактоого жана улуттук экономиканын негизги тармактарын өнүктүрүүгө көмөктөшүүгө тийиш. Калктын 34,0% иштеген экономиканын агрардык секторун өнүктүрүү өзгөчө мааниге ээ. Ошол эле учурда республиканын бардык жакыр калкынын дээрлик төрттөн үч бөлүгү айыл жергесинде топтолгон. Алардын турмуш деңгээлин жогорулатуу түздөнтүз айыл чарба өндүрүшүнүн өсүшүнө байланыштуу.

Учурдагыларды өркүндөтүү, ошондой эле Кыргызстандын аймактарында жакырчылыктын деңгээлин

төмөндөтүү боюнча жаңы натыйжалуу механизмдерди иштеп чыгуу жана киргизүү зарыл, ага байланыштуу региондук жакырчылык феноменинин өзгөчөлүктөрүн изилдөө жана аны жеңүү үчүн абдан натыйжалуу жолдору өзгөчө актуалдуу болуп саналат.

Азыркы учурда дүйнөнүн көпчүлүк өлкөлөрүндө жакырчылык кирешенин аздыгы жана керектөө менен байланышкан феномен катары гана эмес, билим берүү жана саламаттыкты сактоо кызматтарына жеткиликтүүлүктүн чектелүүлүгү, адамдын жеке өнүгүүсү үчүн шарттардын жоктугу аркылуу да көрүнүп турат. Көбүнчө жакырчылык коом тарабынан таанылган белгилүү минималдуу стандарттардын деңгээлинде эң маанилүү турмуштук керектөөлөрдү канааттандыруу үчүн каражаттардын жетишсиздиги көз карашынан каралат.

Жакырчылыкты өлчөө боюнча эл аралык тажрыйба үч түрдүү концептуалдык мамилени колдонууга негизделген - абсолюттук, салыштырмалуу, субъективдүү.[5]

Абсолюттук концепцияга ылайык, жакырчылыктын чегин эсептөө үчүн негиз катары адамдын минималдуу физиологиялык керектөөлөрүн канааттандыруу үчүн зарыл болгон товарлардын наркы алынат жана ошого жараша кирешеси ченемдик минимумдан төмөн болгондор жакыр деп таанылат.

Салыштырмалуу мамиледе кедейлерге кирешеси коомдо алгылыктуу жашоо образын сактап калууга мүмкүндүк бербеген адамдар кирет, анткени алар калктын жалпы катмарынан кыйла төмөн. Бул ыкма инсандын минималдуу муктаждыктарын канааттандыруу үчүн белгилүү бир суммадагы акчасы бар-жогун гана эмес, ошондой эле социалдашуу мүмкүнчүлүгүн, же тескерисинче, анын жоктугун эске алат.

Субъективдүү мамиле инсандын өзүнүн бакубаттуулугуна жана курчап турган коомдо алгылыктуу жашоо образын жүргүзүү жөндөмдүүлүгүнө өзүн өзү баалоого негизделген.

Кыргызстандагы жакырчылыктын негизги көрсөткүчтөрү[1]

2020-жылы Кыргызстандын калкынын төрттөн биринен көбү (25,3%) же 1,68 миллион адам жакырчылыктын улуттук чегинен төмөн жашаган. 2018-жылдан (22,4 пайыз) 2019-жылга чейин (20,1 пайыз) азайгандан кийин, жакырчылыкта жашаган адамдардын үлүшү

кайрадан кескин өстү, 2020-жылы жакырчылык коркунучуна кабылган адамдардын саны 8 пайызга өстү. Бул тенденция ошондон бери начарлады: Дүйнөлүк банктын алдын ала эсептөөлөрү боюнча, жакырчылыктын деңгээли 2022-жылдын акырына карата 38% жетиши мүмкүн, бирок мындай божомолдор ушул сыяктуу тез өзгөрүп жаткан чөйрөдө этияттыкты талап кылат.[3]

Жакырчылык өлкө боюнча бирдей эмес бөлүштүрүлгөн. Республикалык жакырчылыктын чегинен төмөн жашаган адамдардын 73,7%ы айыл жеринде жашайт, ал эми жакырчылыктын деңгээли Жалал-Абад жана Нарын облустарында тиешелүүлүгүнө жараша 37,2% жана 36,8%дан Ош жана Бишкек шаарларында 14,7% жана 16,8%ды түзөт. 2020-жылдын көп өлчөмдүү жакырчылыкты баалоосу, 2016-жылдын маалыматтарынын негизинде калктын 50,3% көп өлчөмдүү жакырчылыктан жапа чегип, айыл жеринде көп өлчөмдүү жакырчылык шаар жерлерине караганда 20% жогору экендигин аныктаган. Тактап айтканда, Бишкек шаарынын тургундарынын 27 пайызы көп өлчөмдүү жакыр болсо, Жалал-Абад, Нарын, Баткен жана Ош облустары көп өлчөмдүү жакырчылыктын орточо көрсөткүчтөрүнөн жогору экенин билдиришкен.

Бирок өлкөнүн айылдары менен шаарларынын ортосундагы ажырым 2006-жылдагы 21 пайыздык пункттан 2019-жылы 8,5 пайыздык пунктка чейин кыскарууда. Ошентип, айыл жеринде жакырчылык шаарга караганда тезирээк кыскарууда. Мүмкүн болгон себептерге акча которуулардын айыл жергесиндеги жамааттарга тийгизген таасиринин күчөшү, мамлекеттик жакырчылыкты кыскартуу программалары менен айыл калкынын көбүрөөк камтылышы жана Ковид-19 пандемиясынан улам жумушсуздуктун айынан шаардык жакырлардын санынын көбөйүшү кирет.

Кыргызстанда айыл жеринин жашоочуларынан тышкары калктын айрым топторунда жакырчылык коркунучу жогору. Айрыкча ден соолугунун мүмкүнчүлүгү чектелген адамдар жабыркайт. Кыргыз Республикасы 2019-жылы Майыптардын укуктары жөнүндө конвенцияны ратификациялап, аны ишке ашыруу боюнча 2021-2023-жылдарга Иш-чаралар планын кабыл алган.

Таблица 1. Аймактар боюнча жакырчылыктын деңгээли (калктын пайызында)[1]

	2017	2018	2019	2020	2021
Кыргыз Республикасы	25.6	22.4	20.1	25.3	33.3
Баткен	40.5	33.8	32.6	34.7	40.7
Жалалабад	32.6	32.2	26.9	37.2	43.2
Ысык-Көл	24.2	21.5	24.4	27.9	38.1
Нарын	29.2	30.6	28.1	36.8	39.2
Ош	14.3	14.8	14.0	18.8	23.8
Талас	20.7	22.1	13.3	12.5	23.5
Чуй	33.3	15.6	19.1	25.4	27.0
Бишкек	15.9	15.4	11.9	16.8	35.8
Ош шаары	33.5	35.5	20.7	14.7	28.6

Өтө жакырчылыктын деңгээли 2021-жылы 6,0 пайызды түзүп, өткөн жылга салыштырмалуу 5,1 пайыздык пунктка өскөн. 407,1 миң адам өтө жакырчылыктын чегинде жашаса, анын 54,9 пайызы айыл жеринин тургундары. Өтө жакырчылыктын өсүшү Талас облусундагы шаардык калктуу конуштарды кошпогондо, республиканын бардык аймактарында байкалган. Өтө жакырчылык Бишкек шаарында 9,2 пайызга, Баткен облусунда 8,5, Ысык-Көл облусунда 7,6, Жалал-Абадда 6,0, Нарын облусунда 3,7, Ош шаарында 3,1, Чүй облусунда 2,7 пайызга өстү. пунктка, Таласка - 2,6 жана Ош облусуна - 2,1 пайыздык пунктка.

Аймактык контекстте жакырчылыктын абалы өтө гетерогендүү. Кыргызстандын көпчүлүк аймактарында аны “эң жакыр” деп айтууга болот – Кыргызстандын Жети-Өгүз жана Тогуз-Торо аймактарында калктын жакырчылык деңгээли 75%дан ашат, булар өлкөнүн эң жакыр аймактары. Бул тууралуу изилдөөнүн негизинде Дүйнөлүк банк билдирди.[3]

Региондордун ар биринде жакырчылыктын структурасы аны аныктоочу өзүнүн өзгөчөлүктөрүнө жана себептерине ээ. Мисалы, эң эмгекчил райондор Ысык-Ата, Талас жана Ноокен болду. Бул аймактарда жакырчылыктын деңгээли 15% ашпайт.[2]

Бүткүл дүйнөлүк банктын маалыматы боюнча, картада жакырчылыктын бөлүштүрүлүшүн визуалдык түрдө көрсөтүү өлкөнүн борборунда жайгашкан аймактар жакырыраак экенин көрсөтүп турат.

Кыргызстандын чектеш аймактарында жакырчылыктын деңгээли төмөн. Дүйнөлүк банк сунуштагандай, бул коңшу мамлекеттер менен, өзгөчө Казакстан менен болгон жеткиликтүүлүк жана байланыштар менен шартталган.

Бишкек шаарында жана анын айланасындагы райондордо да жакырчылыктын деңгээли төмөн – 20-25% чегинде.[2]

Аймактык жакырчылыктын мүнөздөмөлөрү жөнүндө маалыматтарды жалпылоо менен, төмөндөгү өзгөчөлүктөргө көңүл бурууга болот:[7]

- жакырчылыктын чегинен төмөн, эреже катары, 7 жашка чейинки балдары бар үй-бүлөлөр, көп балалуу үй-бүлөлөр, майып балдары бар үй-бүлөлөр, толук эмес үй-бүлөлөр;
- аз камсыз болгон үй-бүлөлөрдүн материалдык жактан камсыз болуу деңгээли көз карандылыктын жүгү өскөн сайын төмөндөйт, тиешелүүлүгүнө жараша көп балалуу үй-бүлөлөр чоң материалдык кыйынчылыктарды баштан өткөрүшөт;
- кедей жарандардын арасында орто жана орто атайын билими бар адамдардын үлүшү жогору;
- жакырчылыктын жогорку деңгээли эмгекке жарамдуу жарандар жумушсуз, толук эмес жумуш күнү иштеген же аз эмгек акы алган үй-бүлөлөрдө белгиленет, бул үй-бүлөдө жан башына орточо кирешенин жашоо минимумунан жогору деңгээлин камсыз кылбайт.

Аймактык жакырчылыктын деңгээлине таасир этүүчү негизги факторлор төмөнкүлөрдү камтыйт:

- экономикалык (төмөн эмгек акы, жумушсуздук, расмий эмес иш менен камсыз болуу);
- демографиялык (толук эмес жана көп балалуу үй-бүлөлөр, көз карандылыктын жүгү жогору болгон үй-бүлөлөр);
- социалдык (төмөнкү минималдуу социалдык

төлөмдөр, жашоого “жөндөмсүздүк”, карыздар (кредиттер), жашоо пландарынын жана өзүнө ишенбөөчүлүк, үй-бүлөдөгү кыйынчылыктар (бактысыздык), үй-бүлөлүк мамилелердеги чыр-чатактар, майыптык, карылык, ден соолуктун начардыгы, жарандардын жаман адаттары);

- билим жана квалификация (билимдин төмөн деңгээли, кесиптик даярдыктын жетишсиз деңгээли, билимге жана эмгек рыногунда алынган квалификацияга суроо-талаптын жоктугу);
- географиялык (муниципалитеттердин экономикалык өнүгүү деңгээлинин дифференциациясы).

Кедей жарандардын санынын гетерогендүү бөлүштүрүлүшү жана жакырчылыктын түзүмү региондор боюнча көбүнчө алардын өнүгүүсүнүн экономикалык, демографиялык жана географиялык өзгөчөлүктөрү менен аныкталат. Жакырчылыктын региондук дифференциациясы аймактын социалдык-экономикалык өнүгүү деңгээлине, ички рыноктун жана атаандаштык чөйрөнүн абалына, инфраструктурага, өнөр жайга жана экспортко багыт алууга, ресурстардын жеткиликтүүлүгүнө гана эмес, ошондой эле жашоонун наркына да көз каранды. аймак, айрым товарларды жана кызматтарды керектөө көлөмү, татыктуу эмгек акы алуу мүмкүнчүлүгү, билим берүү жана саламаттыкты сактоо жана башка факторлор.

Жакырчылыктын эң чоң масштабын түштүктүн агрардык аймактары – Ош жана Жалал-Абад облустары башынан өткөрөт, аларда айыл жериндеги жакыр калктын үлүшү 71,3%ды түзөт. Алыскы райондордо жана бийик тоолуу аймактарда, биринчи кезекте Нарын облусунда жашаган калк өзгөчө оор абалга туш болду. Талас облусу да эң жакыр аймактардын катарына кирет.[4]

Кыргызстанда жакырчылык шаарга караганда айыл жергесинде көбүрөөк.

Жакырчылыктын жогорку концентрациясы азыр жабылып жаткан бир ири ишкананын айланасында пайда болгон чакан шаарлар жана жумушчу поселоктору үчүн мүнөздүү. Жумушсуздук боюнча өзгөчө оор кырдаал түзүлдү. Ал жерде жашаган калктын басымдуу бөлүгү жумушсуз калгандыктан, бул жерлерден тургундардын массалык түрдө агылып чыгышы себеп болууда. Чакан шаарлардагы жакырчылыктын көйгөйлөрүн чечүү жергиликтүү өндүрүштөрдү кайра калыптандыруу жана жаңы жумуш орундарын, анын ичинде чакан жана орто бизнес секторун түзүү боюнча максаттуу комплекстүү аракеттерди талап кылат.

Бийик тоолуу, алыскы жана жетүүгө кыйын калктуу пункттар да массалык жакырчылыктын аймагын түзөт. Бул жерде өндүрүмдүү айыл чарбасы үчүн мүмкүнчүлүктөр өтө чектелүү.

Бул райондордун экономикалык потенциалы акыркы жылдарда малдын санынын бир кыйла кыскарышынан улам начарлап кеткен. Кырдаал өндүрүштүк жана социалдык инфраструктуранын өнүгүүсүнүн өтө төмөн деңгээли менен олуттуу татаалдашат. Бул райондордун көпчүлүгүнөн калктын агылып чыгышы массалык мүнөзгө ээ болуп, биринчи кезекте калктын эң жаш жана экономикалык активдуу бөлүгү кетип жатат.

Жакырчылыкты жоюу жана бийик тоолуу аймактардын жашоочуларынын нормалдуу жашоо шарттарын калыбына келтирүү каржылык ресурстар менен бекемделген мамлекеттик колдоонуну талап кылат. Жергилик-

түү инфраструктураны жана социалдык чөйрөнү өнүктүрүү боюнча чаралар жергиликтүү калктын негизги керектөөлөрүн канааттандырууга багытталган мал чарбачылыгын өнүктүрүү жана айыл чарба өсүмдүктөрүнүн (жашылчачылык) айрым түрлөрүн жайылтуу менен айкалыштырылышы керек.

Жакырчылыкты кыскартуунун региондук программалары бюджеттик сектордун кызматкерлеринин эмгек акысын индексациялоого, кызматкерлерге иш берүүчүлөрдүн кепилдиктеринин көлөмүн жогорулатууга, иш менен камсыз кылууга көмөктөшүү боюнча активдүү программаларды ишке ашырууга, формалдуу эмес иш менен камсыз кылууну кыскартууга жана «көмүскө» кирешелерди легалдаштырууга, инвестициялык активдүүлүктү стимулдаштыруу, чакан жана орто бизнести өнүктүрүү, жеке ишкерлерди жана өзүн-өзү иш менен камсыз кылуучуларды колдоо.

Мамлекеттик социалдык жардам системасындагы учурдагы тенденцияларды эске алуу менен, жашоо минимумунан төмөн кирешеси бар калктын үлүшүн кыскартуу боюнча региондук программалардын көпчүлүгүндө каралган жакыр жарандарды социалдык колдоо чаралары азыркы учурда аймактык жакырчылыкты жеңүүнүн натыйжалуу куралы болуп саналат.

Адабияттар

1. 2021-жылы Кыргыз Республикасынын калкынын жакырчылык деңгээли - Бишкек: Улуттук статисти-

калык комитет, 2021. Кирүү режими: <http://www.stat.kg/media/publicationarchive/9462883c-9dd6-4c33-9a95-2958a38c3ba2.pdf>

2. Кыргыз Республикасынын калкынын жашоо деңгээли 2017-2021-жж – Бишкек: Улуттук статистикалык комитет, 2021-ж.

3. Аджевад, М.И. жана Гонсалес, С.Б., Кыргыз Республикасындагы Жумуш оорду. – Бишкек: Дүйнөлүк банк, 2020.

4. Кыргызстан сандар менен. – Бишкек: Улуттук статистикалык комитет, 2020-ж. Кирүү режими: https://24.kg/ekonomika/247_345_uroven_bednosti_vkyrgyzstane_

5. Дүйнөлүк экономика 1-бөлүк: ЖОЖдор үчүн окуу куралы / Б.М. Смитиенко [ж.б.]; Б. М. Смитиенко, Н. В. Лукьянович тарабынан редакцияланган. – 4-бас., кайра каралган жана кошумчаланган - Москва: «Юрайт» басмасы, 2021-ж.

6. БУУ экономикалык жана социалдык совет - <https://www.un.org/ecosoc/ru>

7. «Кыргыз Республикасынын социалдык-экономикалык өнүгүүсү» Улуттук статистикалык комитети Бишкек, 2021-ж.

8. Укуева А.А., Шаймбетова Ж.К. Кыргыз Республикасындагы жакырчылык: Пандемия учурдагы өзгөчөлүктөрү / А.А. Укуева, Ж.К. Шаймбетова // Вестник Бишкекского государственного университета им. К. Карасаева. – 2021. - № 2-3(56-57). – С. 39-43

УДК: 338
DOI 10.35254/bhu/2022.62.11

Тулешова Б. И.,
УНПК МУК

Гапурбаева Ш. Р.,
БГУ им. К. Карасаева

АНАЛИЗ КОНКУРЕНТНОЙ СРЕДЫ МАРКЕТИНГОВЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ В СФЕРЕ УСЛУГ

Аннотация

Маркетинговые исследования в сфере услуг - важный инструмент для улучшения качества услуг и удовлетворения потребностей клиентов. Рассмотрены различные методы сбора данных, такие как анализ конкурентной среды, опросы клиентов и изучение новых услуг. Обсуждаются ограничения и проблемы, связанные с проведением исследований, и подчеркивается важность правильной интерпретации результатов. Окончательный вывод - маркетинговые исследования могут быть полезны, но для правильного использования результатов необходимо учитывать ограничения, сочетать анализ данных с опытом компании и интуицией.

Ключевые слова: маркетинговые исследования, услуги, конкурентная среда, опросы клиентов, новые услуги, спрос, ограничения, интерпретация результатов, удовлетворенность клиентов, компании.

КЫЗМАТТАРДАГЫ АТАНДАШТЫК ЧӨЙРӨНҮН МАРКЕТИНГИНИН ТАЛДООСУ

Кыскача мазмуну

Кызматтар жаатындагы маркетиндик изилдөө кызматтарынын сапатын жогорулатуунун жана кардарлардын муктаждыктарын канааттандыруунун маанилүү куралы болуп саналат.